

Aan de minister voor Wonen en Rijksdienst
De heer drs. S.A. Blok
Per e-mail: postbus.minwr@minbzk.nl
en
De staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport
De heer drs. M.J. van Rijn
Per e-mail: staatssecretaris@minvws.nl

Kenmerk: FO16-043-5.1.a

Amersfoort, 2 mei 2016

Betreft: Rapport van het Aanjaagteam Langer Zelfstandig Wonen

Geachte heren Blok en Van Rijn,

Het Rapport van het Aanjaagteam Langer Zelfstandig wonen is door ons met belangstelling gelezen. We stellen vast dat het Aanjaagteam erg veel werk heeft verzet. Er is gesproken met veel partijen en enorm veel materiaal opgehaald. Daarvoor hebben Federatie Opvang, RIBW-Alliantie, GGZ Nederland en de VGN vanzelfsprekend waardering. Ook de zeer toegankelijke publicatie verdient zeker lof.

Het streven naar zelfstandigheid, het beeld van zelfredzame burgers en het daarmee actief participeren in de samenleving, juichen wij van harte toe. De lid-instellingen van onze branches, Opvang, Beschermd Wonen, VGN en GGZ, stellen de kracht van mensen centraal en gaan uit van kansen en talenten in plaats van belemmeringen en beperkingen. Deze beweging ondersteunen wij dan ook van harte.

Het rapport "Van Tehuis naar Thuis", waarin zoveel onderwerpen en uitdagingen zijn beschreven, verdient een uitgebreide inhoudelijke reactie. In deze brief treft u onze reactie op hoofdlijnen. Deze brief start met een korte terugblik op onze eerdere reactie op de tussenrapportage, waarna een korte algemene reactie op voorliggend rapport volgt. Het rapport bevat een veelheid aan onderwerpen. Hier wordt de focus op de volgende vier onderwerpen gericht: Zelfredzaamheid, Ambulantisering, samenhang tussen wonen, zorg en welzijn en participatie en ten slotte lokaal maatwerk versus landelijke aanpak.¹ Ten slotte doen wij vanuit ons perspectief enkele constructieve aanbevelingen. Vanzelfsprekend denken wij als branches graag verder mee.

Terugblik: Reactie op De Tussenrapportage Aanjaagteam Langer Zelfstandig Wonen

In deze tussentijdse reactie van onze branches, stond onder meer het volgende: "Vanaf de start van het aanjaagteam hebben wij als brancheorganisaties aandacht gevraagd voor de bijzondere opgave van het huisvesten van mensen met psychiatrische of verslavingsproblemen". Daarnaast werd gewezen op de financiële problemen, vooral voor niet-ouderen, doelgroepen uit opvang, Beschermd Wonen en GGZ. Het standpunt van het aanjaagteam dat de regierol van de gemeente in een samenhangend beleid voor wonen, zorg en welzijn nog onvoldoende werd opgepakt, werd door de brancheorganisaties als knelpunt herkend: "In de Woonvisie en prestatieafspraken lokaal worden door gemeenten en corporaties uiteenlopende uitgangspunten gehanteerd." Zo bieden gemeenten maximaal een halfjaar begeleiding en willen corporaties (en instellingen) een langere periode van begeleiding en/of dagbesteding. Wat verder gemist werd in de tussenrapportage is de financiële

---

¹ Deze onderwerpen worden in de bijlage uitgebreider beschreven.

problematiek. Er is geen analyse van de betaalbaarheid van woningen voor doelgroepen in de GGZ en de gehandicaptenzorg en in de Opvang. Er is een enorme verstopping in opvanghuizen en beschermde woonvormen. Ten aanzien van het huisvesten van mensen uit de opvang en GGZ staan we nog maar aan het begin.

We hebben dan ook het Aanjaagteam verzocht om in de slotfase van haar bestaan specifiek aandacht te besteden aan deze doelgroepen.

De rapportage: Van Tehuis naar Thuis: Algemene Reactie

Ondanks de waardering voor het vele verrichte werk, constateren wij dat een aantal relevante opmerkingen die tussentijds in het traject zijn geplaatst vanuit onze branches en suggesties die zijn aangedragen, niet zijn terug te vinden in het eindrapport.

- Het rapport benoemt overwegend de ouderen als doelgroep van Langer Zelfstandig Thuis Wonen en legt niet de link met de afgesproken ambulantisering in de GGZ en de afbouw van bedden aldaar.
- De gehele doelgroep van 60.000 mensen jaarlijks in de maatschappelijke opvang en begeleid wonen bij leden van de Federatie Opvang, die moeten doorstromen naar zelfstandig wonen, ontbreekt in dit rapport. Die doelgroep herhuisvesten is echter wel de wettelijke opdracht aan gemeenten.²
- Het rapport geeft geen analyse van de knelpunten voor de ggz-beschermd wonen en opvang-instellingen, waar het gaat om huisvesting.
- Er is geen analyse van de ontwikkeling van het aantal en het inkomen van alleenstaande huishoudens onder de 65 jaar, wel voor die van 65+. Om een dergelijke relevante analyse is wel gevraagd.
- De constatering dat niemand meer onder de brug slaapt, is wat navrant in het licht van de geconstateerde stijging van het aantal dakloze mensen. De verstopping in Beschermd Wonen en in de opvang, de discussie over verwarde personen, de noodzakelijke randvoorwaarden uit de toekomstvisie van de Commissie Dannenberg, zien we niet terug in het eindrapport.

Specifieke aandachtspunten

In de rapportage worden onzes inziens een aantal knelpunten of problemen onvoldoende belicht.

1. Zelfredzaamheid kent grenzen

Men gaat uit van de anticiperende burger. Iedereen regelt in principe zijn eigen zaken, eventueel met ondersteuning van mantelzorgers en zorgprofessionals. De burger moet het besef krijgen zelf verantwoordelijk te zijn. De gemeente moet hen informeren; hiervoor is een toolkit ontwikkeld. Wij zetten hier vanuit het perspectief van onze cliënten, maar zeker ook voor een deel van de ouderen, grote vraagtekens bij. Is deze aanpak wel voldoende stevig?

- Hoe gaan gemeenten om met mensen die niet in staat zijn zelf hun weg te vinden naar voorzieningen?
- Waarin ondersteunen de Minister en Staatssecretaris de burgers om te zorgen voor gelijke toegang tot voorzieningen voor burgers?

2. Langer thuis wonen, Ambulantisering: risico's?

Het gebrek aan betaalbare en geschikte woningen is echter een groot punt van zorg. Zowel voor ouderen, maar vooral voor onze cliënten is dit een groot probleem. Langer zelfstandig wonen en zelfstandig gaan wonen, betekenen een groter beslag op de onderkant van de woningmarkt. De uitstroom en doorstroom stagneert volledig in onze branches, bij gebrek aan geschikte woningen³. Met de toenemende Ambulantisering wordt ook dit knelpunt steeds omvangrijker. Gemeenten hebben echter, zoals eerder gesteld, wel de wettelijke taak tot herhuisvesten.

---

²Op dit moment start Aedes met een plan 'Opnieuw Thuis' voor het huisvesten van statushouders, met gesubsidieerde mogelijkheden voor onorthodoxe verbouw van kantoorpanden et cetera. Waarom kan dat niet voor andere achtergestelde groepen als ggz-clieënten en opvang-clieënten? Hiervoor is eerder een pleidooi gevoerd vanuit onze branches.

³ Uit een landelijke Quicksan is gebleken dat 16.000 mensen te lang in een instelling verblijven. Er zijn de komende jaren 10.000 extra 1-2 kamer-woningen nodig. Bij een versnelling in de ambulantisering zal het aantal benodigde woningen fors verder stijgen.

- Hoe denken gemeenten deze grote en complexe opgave te gaan realiseren?
- Kunnen de Minister en Staatssecretaris dit proces ondersteunen door zorg te dragen voor meer geschikte woningen door bijvoorbeeld het stimuleren en realiseren van een landelijk plan net als voor doelgroepen als studenten of statushouders?

3. Samenhang tussen wonen, zorg en welzijn en participatie

Het belang van een woonvisie en prestatieafspraken is inderdaad groot, zoals het rapport ook meldt. Juist de koppeling met de zorgvisie is echter essentieel. Zonder samenhang in beide visies is geen goed lokaal beleid mogelijk. Daarbij willen wij opmerken dat een verdere verbreding naar welzijn, dagactiviteiten en participatie tevens voorwaarde is voor een goede integrale aanpak. Ook bijvoorbeeld schuldhelpverlening moet hierin worden meegenomen. Het ontbreken van dagactiviteiten is een zorg, erkent ook het Aanjaagteam. Juist ook binnen onze branches is hierin een forse daling te zien door te beperkte middelen. Een versnelling in het proces van ambulantisering (zie ook onze reactie op het rapport Dannenberg) kan alleen wanneer voldoende randvoorwaarden zijn ingevuld.

- Zorg dat gemeenten een samenhangende woon-zorg visie ontwikkelen met verbreding naar welzijn, dagactiviteiten en participatie.
- Hoe gaan gemeenten een totaalaanbod realiseren waarin de hiervoor genoemde componenten aanwezig zijn?
- Kunnen de Minister en Staatssecretaris monitoren en toezien op deze integrale beleidsaanpak en hiervoor mogelijk formats beschikbaar stellen?
- In hoeverre kan de staatssecretaris juist op het gebied van zorg, begeleiding en welzijn de gemeenten ondersteunen?

4. Lokaal maatwerk, versus landelijke kennisdeling en deregulering

Het belang van lokaal maatwerk wordt door niemand bestreden. Goede samenwerking lokaal, met een pragmatische insteek, waarbij alle betrokkenen, ook de burger, hun inzet leveren om tot een adequate oplossing te komen, is te prefereren boven starre landelijke richtlijnen. Waar het gaat om wet en regelgeving stelt het aanjaagteam vast dat de landelijke overheid deregulering moet ondersteunen. Dat juichen wij zeker toe.

Echter, in bepaalde gevallen is juist een landelijk kader nodig. We denken hierbij bijvoorbeeld aan landelijke toegankelijkheid van voorzieningen voor burgers. Daarnaast wijzen we op het risico van grote verschillen die kunnen ontstaan tussen gemeenten. Is een kwetsbare burger van Haarlem straks veel beter af, dan een kwetsbare burger in Venray? Hierbij is ook de financiering via Centrumgemeenten, van voorzieningen, aan de orde (zie hiervoor de bijlage).

- Hoe gaan de Minister en Staatssecretaris zorgen dat voldoende deregulering plaatsvindt en dat ruimte ontstaat voor lokaal maatwerk?
- Hoe gaan de Minister en Staatssecretaris zorgen voor voldoende borging in het gehele land van kwaliteit in basisvoorzieningen voor elke burger?
- Hoe gaan de Minister en Staatssecretaris de lokale aanpak monitoren en wanneer wordt eventueel ingegrepen?

Ten slotte

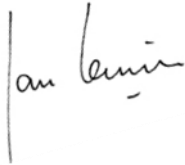
Als belangrijkste aanbeveling willen wij het volgende meegeven. De crux van een goede balans zal vooral moeten bestaan in een geleidelijke beweging naar (langer/opnieuw) zelfstandig wonen, met het realiseren van voldoende randvoorwaarden; geschikte woningen met een passend en gevarieerd aanbod, begeleiding en dagactiviteiten. Het tempo van deze twee ontwikkelingen moet gelijk liggen. Ofwel, er moet sprake zijn van communicerende vaten. Daarnaast blijft aandacht voor gelijke toegang voor de meest kwetsbare groepen tot elementaire zaken als wonen, begeleiding, zorg in het gehele land een belangrijk punt. Dit laatste vanzelfsprekend in samenhang met ruimte voor lokale aanpak, wegnemen van knellende regelgeving en het belonen van creativiteit en stimuleren van innovatie.

Vanzelfsprekend denken wij vanuit onze branches graag mee om te zorgen dat er lokaal adequate en kwalitatief goede oplossingen worden gerealiseerd waar het gaat om wonen, zorg, begeleiding en dagactiviteiten. De ingezette creativiteit in reeds aanwezige woonconstructies voor doorstroom en uitstroom binnen onze sectoren bieden zeker inspirerende voorbeelden.

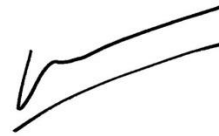
Onze kennis van juist zeer kwetsbare groepen kan hierbij zeker van grote waarde zijn. We bieden dan ook aan deze in te zetten in het traject van ambulantisering.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met mevrouw Karen van Brunschot, e-mail: k.vanbrunschot@opvang.nl.

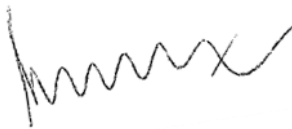
Hoogachtend,

Jan Laurier
Voorzitter Federatie Opvang

Paul van Rooij
Directeur GGZ Nederland

Artie van Tuijn
Voorzitter RIBW Alliantie

Femke Halsema
Voorzitter VGN

Bijlage: Uitwerking specifieke aandachtspunten: "Van tehuis naar thuis"

Kopie aan: VNG commissie ruimte en wonen, per e-mail: cieruwo@vng.nl
Algemene Commissie voor Wonen en Rijksdienst van de Tweede Kamer,
per e-mail: cie.wr@tweedekamer.nl